

Branko Pavlović,
član Izvršnog
odbora Generali
osiguranja i
predsednik
Udruženja
aktuara Srbije

Aktuarima je omalila kapa osiguravača

■ **Aktuarske metode mogu obezbediti objektivnu i preciznu procenu verovatnoće da novac neće biti vraćen. Mogu se primeniti na pojedinačnu kompaniju koja duguje banci, sektor industrije kojoj dužnik pripada, ili čak celu državu, pošto je verovatnoća bankrota kompanije veoma povezana sa uspešnošću svog privrednog sektora i ekonomskom situacijom zemlje**

Svuda u svetu najveći broj aktuara radi u delatnosti osiguranja. Iz britanskog Komonvelta stižu novi trendovi. Južnoafrička Republika i Australija su već implementirale regulativu kojom je uređena uloga aktuara u bankarstvu. Kanada i Velika Britanija takođe rade na prepoznavanju bankarstva kao jedne od oblasti aktuarske prakse. U bankarskom sektoru u razvijenim zemljama već se sada zapošljava značajan broj aktuara, npr. razvoj i nadzor nad modelima po Bazelu II za banke u Južnoafričkoj Republici kompletno su preuzeli aktuari.

Uloga aktuara u bankarstvu obično se odnosi na upravljanje rizikom, od kreditnog, preko tržišnog i rizika likvidnosti, do operativnog i drugih poslovnih rizika. Svaki od ovih rizika se može dalje razvrstavati. Na primer, kreditni rizik može se

detaljnije posmatrati u sledećim oblastima: strategija odobravanja kredita i određivanja cene, praćenje portfelja, rezervisanja kapitala i izveštavanje. S obzirom na kvantitativne veštine aktuara i razumevanje finansijskog sveta, aktuari su u mogućnosti da igraju ključnu ulogu u svakoj od ovih oblasti. Navedene aktuarske uloge nisu ograničene na banke, već i na konsultantske i revizorske firme. U ulozi revizije aktuari najčešće samo potvrđuju modele koje je formirala banka, dok im savetodavna uloga omogućava stvaranje strategija i kreiranje modela raznih tipova rizika za široki krug klijenata, uključujući banke.

Aktuari zaposleni u bankarskom sektoru najčešće se bave:

- izradom modela rangiranja po riziku klijenata banke,
- upravljanjem i izveštavanjem o kreditnom riziku,
- dizajnom i određivanjem cene svih bankarskih proizvoda,
- razvojem modela rezervisanja,
- upravljanjem rizikom neusklađenosti imovine i obaveza,
- upravljanjem rizikom likvidnosti,
- formiranjem cene i čak i trgovinom derivatima,
- modeliranjem kapitala,
- modeliranjem kreditnog, operativnog i tržišnog rizika, i
- analizom bilansa.

Za obavljanje navedenih zadataka potrebne su sledeće relevantne veštine i znanje: kvantitativne veštine, izrada modela, uključujući imovinu i obaveze, poznavanje prirode i cena finansijskih bankarskih proizvoda i derivata te praćenje trendova poslovanja i regulative u bankarskom sektoru. S obzirom na svetske regulatorne pritiske u bankarskom sektoru, aktuari su veoma traženi, pošto su u stanju da izgrade najsavremenije modele kako bi optimizovali rizično okruženje.

Ilustrativan je primer aktuarskog angažovanja u bankama na upravljanju kreditnim rizikom. Po definiciji sa sajta Udruženja banaka Srbije, kreditni rizik je rizik spremnosti i mogućnosti dužnika da izmiri

obaveze prema banci u svemu prema uslovima ugovora kojim se regulišu obligacioni odnosi u vezi određene finansijske transakcije. Pojednostavljeno rečeno, to je rizik da dužnik neće vratiti novac banci. Aktuarske metode mogu obezbediti objektivnu i preciznu procenu verovatnoće da novac neće biti vraćen. Mogu se primeniti na pojedinačnu kompaniju koja duguje banci, sektor industrije kojoj dužnik pripada, ili čak celu državu, pošto je verovatnoća bankrota kompanije veoma povezana sa uspešnošću svog privrednog sektora i ekonomskom situacijom zemlje. Velika koncentracija kreditnog rizika može biti pogubna po banku, bilo da je previše kredita dato jednoj kompaniji ili privrednom sektoru. Na sreću, u svetu postoje agencije koje procenjuju rejting velikih kompanija i celih država. Ipak, i te agencije ponekad pogreše, dok manje kompanije i fizička lica nemaju rejting, pa je neophodno da određena služba u okviru banke procenjuje verovatnoću bankrota. Uspeh rada pomenute službe može obezbediti primena aktuarskih tehnika i znanja. Takođe, potrebna je i objektivna procena imovine kojom se garantuje vraćanje kredita. Osim procene kreditnog rizika za pozajmljeni novac, u bankama često postoje dodatni izvori kreditnog rizika koje treba pravilno proceniti: bankarske garancije, hartije od vrednosti kao što su fjučersi, opcije, svopovi i obveznice itd., za šta je neophodno široko znanje iz oblasti finansija, koje aktuari najčešće poseduju. Razumevanje statističke obrade podataka je osnova za uspešnu procenu kreditnog rizika, u čemu su aktuari naročito dobri. Npr. ako se kroz vreme menjaju parametri odobravanja kredita (limit iznosa, zahtevani prihod klijenta, kvalitet imovine kao kolateral itd.), potrebno je formirati različite kohorte rizika i svaku od njih analizirati odvojeno. Na kraju jedan od najznačajnijih zadataka aktuara u osiguranju, formiranje adekvatnih rezervi, jako je važan i u bankama, npr. rezervi za očekivane nenaplative dugove iz problematičnih kredita. ■

